

СТРУЧНО УПУТСТВО ЗА ПРОВОЂЕЊЕ УПИСА ДЈЕЦЕ У ПРВИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Полазак дјетета у школу је важан догађај како за дијете тако и за његове родитеље. Он подразумијева низ интензивних емоционално - социјалних доживљаја који остају у сјећању сваког појединца, а почињу већ првим доласком у школу, још на сам упис. Како одрасле особе могу да осјећају нелагодност и несигурност приликом важних догађаја у животу, тако и дјеца могу да имају израженију стрепњу приликом уписа, а затим и приликом поласка у школу. Зато је веома важна улога стручних сарадника у школи са којима се дијете први пут сусреће приликом уписа. Од тог првог сусрета и начина опхођења стручних сарадника школе у мноме ће зависити и лични утисак дјетета, који може генерализовати на његов доживљај школе.

Уважавајући чињеницу да је поштовање инклузивне васпитно - образовне филозофије загарантовано законском регулативом у Републици Српској, неминовно је мијењање циља и начина процјене способности, вјештина и знања дјеце приликом уписа у први разред основне школе. Наиме, ранија педагошко-психолошка пракса приликом уписа дјеце у први разред основне школе имала је, између осталог и селективни карактер, те се зато и звала процјена зрелости дјеце за полазак у школу.

Савремени васпитно-образовни системи подразумијевају да се та пракса мијења, те се, у складу са наведеним, процјена индивидуалних способности и могућности дјеце приликом уписа у први разред основне школе врши с циљем добијања што објективнијих показатеља психо-физичких карактеристика дјеце, у сврху утврђивања чињеничног стања те, на основу истиг, осигуравања адекватног васпитно-образовног процеса. У складу с наведеним, процјена индивидуалних карактеристика дјеце приликом уписа у први разред основне школе, прије свега, треба да има дијагностичко-прогностички карактер, те да имплицира пружање адекватне стручне (педагошке, психолошке, дефектолошке...) подршке и помоћи, како дјечи и њиховим родитељима, тако и наставницима приликом обезбјеђивања и реализовања адекватног васпитно-образовног процеса. Поред наведеног, прикупљени и утврђени подаци о породичним приликама уписане дјеце, њиховом здравственом стању и психо-физичким карактеристикама, треба да омогуће и квалитетно структурирања одјељења првог разреда.

Препоруке

1. Основне школе треба да остваре функционалну сарадњу са јединицама локалне самоуправе како би благовремено добиле адекватне спискове дјеце (са уписног подручја школе) дорасле за полазак у први разред основне школе, у циљу што квалитетнијег праћења одзива родитеља за упис дјеце у први разред и евентуално предузимање неопходних мјера и поступака за остваривање права дјеце на школовање у складу са њиховим индивидуалним карактеристикама.
2. За ефикасан процес уписа дјеце у први разред основне школе неопходан је квалитетан и одговоран мултидисциплинаран приступ васпитно-образовних,

здравствених и социјалних установа. У ту сврху основне школе требају остварити функционалну сарадњу са надлежним здравственим установама, стручним комисијама и установама социјалне заштите како би добиле релевантне показатеље здравственог и психо - физичког стања дјеце дорасле за полазак у први разред основне школе у циљу што квалитетнијег упознавања дјечијег здравственог и психофизичког стања и обезбјеђивања што ефикаснијег васпитно - образовног процеса у складу са њиховим индивидуалним способностима и могућностима.

3. Веома је важно и потребно да стручни сарадници приликом првог сусрета са дјецом која се уписују у школу, буду емпатични и одмјерени, што је посебно потребно у процесу утврђивања њихових психо-физичких способности, водећи рачуна о њиховој оптималној пажњи, концентрацији и дозвољеном оптерећењу приликом рјешавања различитих задатака који се приликом уписа постављају пред њих.
4. Потребно је да стручни сарадници (педагог и психолог, а само у изузетно оправданим околностима и дефектолог) у складу са својим надлежностима и компетенцијама изврше професионалну подјелу послова, а тиме и прецизно утврде оптималан избор функционалних мјерних инструманата. Избором адекватних мјерних инструмената избјегла би се тренутна негативна пракса да више различитих стручних сарадника унутар исте основне школе практикује појединачно процјењивање психофизичких способности дјеце различитим инструментарима, тестовима и субтестовима при том процјењујући исте или сличне психофизичке способности дјеце (нпр. способности: идентификације, сличност и разлике, општу информисаност, просторну оријентацију, графомоторику, артикулацију, ...).
5. Неопходно је водити рачуна да вријеме трајања процјене психофизичких способности дјеце буде у складу са оптималном пажњом и концентрацијом дјеце тог узраста. Процјена психофизичких способности дјеце **не треба да траје** и до 90 минута по дјетету, како је то била пракса у појединим школама.
6. Приликом процјене психофизичких способности дјеце пракса процјењивања знања која се односе на: читање, писање, сабирање, одузимање, скупове и сл. никако није у складу са неопходним вјештинама и знањима дјеце која полазе у први разред. Не постоји стручна оправданост за овакав приступ процјени предзнања дјеце приликом уписа у први разред основне школе, нарочито ако се узме у обзир Наставни план и програм првог разреда основне школе у Републици Српској у оквиру којег је предвиђено усвајање наведених знања и вјештина. До ових података се може доћи искључиво информативним спонтаним разговором без примјене тестова уколико се процијени да ти подаци омогућавају цјеловитију слику о дјететовим карактеристикама.
7. Прикупљени подаци о дјетету имају карактер повјерљивости и могу бити кориштени искључиво у васпитно-образовну сврху, тј. у циљу прилагођавања васпитно-образовног рада индивидуалним способностима и могућностима сваког дјетету у свим аспектима његовог развоја.

8. Извјештај са извршеног упису дјече у први разред основне школе треба да садржи потпуне, тачне, прецизне и недвосмислене податке те да исти буде благовремено достављен Републичком педагошком заводу.

Упис дјече у први разред основне школе неопходно је извршити професионално и одговорно, стављајући акценат на пријатну и топлу атмосферу, дозвољено оптерећење као и објективну пажњу, концентрацију и замор дјече приликом процјене њихових психофизичких способности, те на основу добијених показатеља обезбиједити и осигурати васпитно-образовни рад у складу са индивидуалним карактеристикама дјече.

Поштујући дате препоруке, стручни сарадници у школи приликом уписа дјече у први разред смањили би страх код дјече, али и њихових родитеља, створили би повољнију емоционално - социјалну и сарадничку климу што би допринијело да се дјеца на најприхватљивији начин уведу у свијет школе и школских обавеза које им у наставку живота предстоје.